

Laviv Laura

Bnei Adam

בני אדם

Horgolás, textil lenyomat

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Grafika Tanszék Képgrafika specializáció, 4. évfolyam

Témavezető:

Madácsy István, DLA

Bevezetés

A horgolással mintegy két éve kezdtem el foglalkozni, édesapám súlyosbodó cukorbetegsége és állapotának romlása idején. Számomra a technika egyfajta menedékké vált – hasonlóképpen ahhoz, ahogy nagyanyáink és dédanyáink is a kézimunkában találták a megnyugvást. A fonál mint anyag hamarabb is munkáimba férközte magát, először a visszakaparásos litográfiámban játszadoztam, azzal a koncepcióval, hogy egy jobb énem alakját megkötöm a belőlem szövődő fonálból. Majd a szitanyomatomba a *Pótcselekvés* című munkámba szőttem piros fonalat, ami a saját bántalmazásunkról szól, mint pótcselekvés, stresszlevezetés. Végül 2024 elején rézdrótot használtam fel az *Apollon* című munkámhoz, mivel ennek az anyagnak az idő múlásával változó jellege (oxidáció által zöldecske patina képződik rajta) tökéletesen tükrözte a koncepciót.

Édesapám 2024 márciusi váratlan halála előtti napon mellette horgoltam várva, hogy jobban legyen, talán emiatt ragaszkodom ehhez a technikához – *egy utolsó közös emlék*.

Ennek hatására született meg az a felismerés, hogy ezzel a kézműves technikával nemcsak egy meleg pulcsit, hanem valami maradandót szeretnék alkotni, és ezzel talán még mindig abban az utolsó közös emlékből lehetek. Ez a technika többé vált, mint egyszerű tevékenység: egy olyan folyamat lett, amely során édesapám emléke előtt tisztelgek, és egyúttal az elengedés folyamatával is szembenézek. A hosszú horgolási folyamatok során néha úgy érzem, megáll az idő – egyes alkalmakkor akár hét órát is eltöltök anélkül, hogy felállnék a fonalam mellől. Erről az intenzív, szinte transzszerű élményről később egy animációt is készítettem, bár akkor még nem ismertem a flow-élmény fogalmát. A horgolás számomra a személyes gyászmunka és a belső béke megtalálásának eszközévé vált.

Bnei Adam בני אדם

A *Bnei Adam* héber eredetű kifejezés, amely bibliai gyökerekkel bír, és azt jelenti emberek; az emberiség közös származását és az összetartozásunkat jelképezi. Szószerinti jelentése: Ádám fiai. Apám zsidó származása miatt választottam ezt a címet, hisz minket is annak nevelt, ebben a kultúrában nőttem fel és most, hogy nincs köztünk kötelességemnek érzem, hogy ne feledkezzek meg erről, mivel büszke volt erre. Horgolt alkotásaimban a gyászt, a törekvényt és az élet múlandóságát jelenítem meg, és a *Bnei Adam* fogalmán keresztül az univerzális emberi tapasztalatokat, valamint a közös eredet és kapcsolódás gondolatát hangsúlyozom.¹

¹ Sinclair, 2009

Flow a horgolásban

A *flow* elméletet Csíkszentmihályi Mihály pszichológus fejlesztette ki az 1970-es években. Kutatásai alapján arra a következtetésre jutott, hogy az emberek legboldogabb pillanataikat gyakran olyan tevékenységek során élik át, amelyekben teljesen elmerülnek, és amelyekben a kihívások tökéletes egyensúlyban vannak a képességeikkel. A flow azt a folyamatot vizsgálja, hogy miképpen érhetjük el a boldogságot a saját belső életünk feletti uralom segítségével.

Belemerülés a tevékenységbe. Ha egy autotelikus személyiségű ember kiválasztott egy cselekvésrendszert, mélyen belemerül abba, amit csinál. Legyen az a világ körbepörülése vagy ebéd utáni mosogatás. Az autotelikus én könnyen átfordítja a potenciálisan fenyegető helyzetet örömteli lehetőségekké, és ezért képes fenntartani a maga belső harmóniáját. A kifejezés szó szerint azt jelenti, hogy “olyan én, melynek önálló céljai vannak”.

Sokszor egy traumatikus esemény után vagy az életük felett elvesztett kontroll kényszeríti az emberi tudatot ennek az áramlásnak a megkaparintására, habár tudatosan nagyon nehezen de nem lehetetlen hozzá jutni. Számomra talán a túlélési ösztön az ami rávezetett erre az élményre. Ahogy Csíkszentmihályi is vizsgálja az embernek sokszor tragikus változásra van szüksége, hogy értékelje a saját életét és értelmet vagy célt találjon életútja során.

A flow gyakran valamilyen alkotó tevékenység közben alakul ki, legyen az zene, tánc, sport, kézművesség vagy éppen egy szellemi feladat. Ezek mind olyan helyzetek, ahol az ember képes teljesen elmerülni a cselekvésben. A kézimunkák, például a horgolás, kiválóak lehetnek a flow-élmény előidézésére, mert strukturált, ismétlődő mozdulatokkal segít az elme fókuszálásában. Az anyagot saját elképzelésem szerint formálom, így a horgolás a kreativitás és a kontroll egyensúlyát teremti meg. Minden egyes öltés egy kis lépés a rend felé, és a folyamat által úgy érzem, hogy képes vagyok egy strukturált világot létrehozni, ahol minden a helyére kerül.²

² (Csíkszentmihályi, 2010, old.: 83,268-270)

Az Akt

A női akt ebben a munkában nem önarckép, hanem belső érzéseim és gyászom szimbóluma. A szégyenérzet, amiért nem tudtam többet tenni apámért, és a veszteség érzése jelenik meg benne. Kenneth Clark tanulmánya a művészettörténet tükrén keresztül vizsgálja a meztelenség és az akt ábrázolásának változásait: míg az ókori test az isteni tökéletesség megtestesítője volt, később a keresztény hagyományban már büntudat és szégyen szimbólumává vált.

„A görög akt a hősi testtel kezdődött, melyet büszkén mutogattak a tornacsarnokban, a keresztény akt kezdete a büntudat súlya alatt görnyedő test...” – írja Clark, rávilágítva arra, hogy a keresztény ábrázolásban a test már nem a hősiesség és büszkeség, hanem inkább az elmúlás és bűnhődés jelképe lett. Míg a görög akt a hősi test idealizált, derűs szépségét hirdette, a keresztény akt a büntudat terhét hordozó, gyötrődő alakot mutatta. Clark az emberi test sebezhetőségét és a szenvedés szobrászati ábrázolását is elemzi, rámutatva, hogyan válik a test fájdalom és halál megtestesítőjévé: „A biztosnak és derűsnek látszó szép testet legyőzi a fájdalom.”

Ebben a műben nem az örök isteni testet, hanem a mulandó, esendő emberi alakot képviselem.³

Lenyomatok

Az anyag mozgásának lenyomataival mintha megállítanám az időt és megragadnám az örökkévalóság egy töredékét. Egyetemi tanulmányaim során megtanultam a nyomat és a sokszorosítás fontosságát és ezt ötvözni akartam a horgolással. A gyűrődések különleges esztétikája itt nemcsak a horgolt anyag sajátos jellemzőit tükrözi, hanem az érzelmi hullámzások megjelenítésére is szolgál, mintha a formák a belső érzelmek fizikai kifejeződései lennének. Az anyag minden egyes alkalommal másképp és máshol hajlik meg, másféle ívet követ, mintha az érzések fizikai manifesztációi lennének. Az anyag önmagába hajlik, áttetszik önmagán, és ezáltal egymásra rétegződő, többdimenziós struktúrák alakulnak ki, amelyek egyszerre rejtik és láttatják a formát.

³ (Clark, 1986, old.: 216,296,311)

A horgolt anyag végső kifeszítése – egyfajta „végső forma” elérése – csak addig tartható fenn, amíg a fonál el nem szakad. Abban a pillanatban az egész kompozíció, a gondos kézimunka, egyetlen mozdulattal megsemmisül. E törékenység szimbolikája a művet az emberi létezés tükörképévé teszi, ahol a változás, az átalakulás és a mulandóság érzékelhetővé válik. Az emberi élethez hasonlóan a horgolt anyag is csak egy bizonyos ideig tartható meg eredeti formájában, mielőtt elérné saját korlátait.

Felhasznált Irodalom

- Clark, K. (1986). *Az Akt*. Budapest: Corvina.
- Csíkszentmihályi, M. (2010). *Flow-Az Áramlat*. Akadémia Kiadó.
- Sinclair, R. U. (2009). *The Jewish Chronicle*. Retrieved from <https://www.thejc.com/judaism/jewish-words/leshon-bnai-adam-ukz5nlr> (n.d.).